

CİLT 12, SAYI: 1, OCAK 1984

**Türk
Sanayicileri
ve
İş Adamları
Derneği**

görüş

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) OCAK 1984

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü:
Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı *Ali Koçman*

Yazı İşleri Müdürü:
Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Genel Sekreteri *Ertuğrul İhsan Özol*

Adres: Cumhuriyet Cad. Ferah Ap 233/9
Harbiye - İST.

Telefon : 146 24 12

Görüşteki yazılar, kaynak olarak, TÜSİAD
GÖRÜŞ'ün belirtilmesi koşuluyla izinsiz
kullanılabilir.

Basıldığı Yer: Hedef Matbaacılık Koll. Şti
Tel: 522 25 77 - 527 36 00

Bu Sayıda

- Dışa Açılmada Gerekli Ulusal Kuruluşlar 4
- ABD - AET Arasındaki Ticari Sürtüşme 10
- Kuzey Afrika Ülkelerinin Dış Ticareti Nasıl Seyrediyor? 13
- Temizlik Maddeleri Üretimi Ve İhracatı 16
- Tarımda Gübre Kullanımı 20
- Dünya'da ve Türkiye'de Tütün 23
- Halıcılığımız Ne Durumda? 27
- Telefonda «By Pass» 31

Dışa Açılmada Gerekli Ulusal Kuruluşlar

Bir ekonominin dışa açılması için gerekli girişimler, bilgi ve teknikler, kolaylıklar, sermaye ve krediler çoğu zaman büyük de olsa özel şirketlerin güçlerinin çok üstünde olabilir. Uygulamada birçok ülke çeşitli isimler altında şirket, fon kurum, bankalar ve çeşitli programlar kanalıyla şirketlerin dışa açılma, dış yatırım ve ihale almalarını desteklemektedirler. Örneğin Fransa'da bu kolaylıkların sayısı 40'a yakın olup çok çeşitli isimler altında uygulanırlar. Bunların ilginç olanları aşağıda özetlenmiştir. Özetlenen kolaylıkların nihai maliyeti devlete ait olup türlü operasyonların yükleri sonunda devlet bütçesinden ödenir. Bunların yakından incelenmesi ülkemizde firmaların dışa açılma gayretlerinde gerekli alt yapı ve kuruluşların neler olabileceği sorusuna ışık tutmaktadır.

Ne Olduğu	Amacı	Kim Yararlanır	Açıklama	Koşulları
Dış ticaret özel yatırım kredileri	İhracata düşük yatırımları arttırmak	Direk veya en-direk ihracatçı-lar	%30 dış işlemleri artırma koşulu ile	7-12 yıl vadeli % 13.5 faiz uzun vadeli kredi.
İştirak kredileri	Dış ticaretle kompetitif şirketler yaratmak	Orta büyüklük-te şirketler	İhracat artışı vaadedenler	15-17 sene %13.5 faiz
İhracat performans kredileri	İhracat siparişlerinin finansmanına yardım etmek	3 milyon fr. aşan dış mukavelesi olanlardan nakit sıkıntısı olanlara	Mukavelenin %90'ını kapsar.	Vade mukavele süresidir.
İhracat tedârik kredileri	Dışarıya kredi ile ihracatı kolaylaştırmak	İmalatçı ihracatçılar	Kredi siparişinin % 100'ünü kapsar.	18 ay - 7 sene

Ne Olduğu	Amacı	Kim Yararlanır	Açıklama	Koşulları
Fransız mali alan yabancı it-hatlatçuya açılan krediler	Dış alıcıya mali olanak sağlamak	Garanti alıcılar	veren	
İhracatçılara sermaye yardımları	Dışa düşük fiyatları teşvik etmek	Cirosunun %20'si dışa dönük olan firmalar	Firmanın hisse-leri satın alınır. Tahvil karşılığı imkân sağlanır.	600.000 Frank'ı geçmez. Piyasa faizi esastır.
Dış pazarda bulunma kredileri	Yurt dışında ihracatla ilgili yatırımları arttırmak	Ticari veya sınavi firmalar	Yatırımın belli sürede ihracatı yaratması şart.	1-3 yıl ödemesiz 12-15 sene vade Miktar sınırlandırılmıyordur.
Dış pazar sağlanmasında mali kolaylıklar	Yurt dışında ihracat bürosu satış yeri açabilmesi	Ticari veya sınavi firmalar	Yatırımla ilgili bütün vergiler 5 yıl ertelenir.	Maliye Bakanlığınca incelenir.
Yurtdışı finansman	Dış alıcıları malsiz bırakmak	İhracatçılar	Konsinye yollanan malların %90'ını kapsar.	Piyasa faizi + komisyon 1 yıl ertelenebilir.

İhracat kredileri	uyum dış mamullerin pazarlarına uyumu	Yeni ihracatçı-lar	Uyumla ilgili iş-lerin %50'si	İhracat başarılı olduğu - sürede geri ödenir.
Dış yatırım rantileri	Dış yatırımların politik risklere karşı sigorta edilmesi	İhracatla ilgili dış yatırımlar	Yatırım %100 - %50'si	Prime tabidir (0.4 - 1)
Dış girişim sigortası	Dış yatırımları teşvik	Sınai ve ticari yatırımlar	Sigorta, yoi, e-tüd istişare gi-derlerini kapsar.	Prim % 2.5
Ekonomik riskler garantili	Dış taahhütleri olan ihracatçıyı fiyat artışlarına karşı korumak			Prim % 1 + de-ğişik bir oran
İhracat Sigortası	Ödememe, vaz-geçme vs. risk-leri karşılama	İhracat muka-velesi olanlar	Çeşitli poliçeleri vardır.	Prime tabidir.
Yeni ihracatçılar için sigorta	Yeni teşebbüs-leri teşvik	Bir ülkeye ilk defa ihracat ya-pılması	% 50	Prime tabidir.

Ne Olduğu	Amacı	Kim Yararlanır	Açıklama	Koşulları
Piyasa etüdü sigortası	Etüd çok masraflı olan ülkelerde ihracat	Küçük ve orta firma'lar	% 50 - 55	Prime tabidir.
Fuar sigortası	Fuara katılanları teşvik	Küçük ve orta firmalar	% 50 - 60	Prime tabidir.
Döviz kurları teşvik sigortası	Yabancı paraların düşmesine, Frank'ın değerlenmesine karşı garanti	İhracatçılar	Genellikle 1 yılı geçen satış mukavelelerinde geçerlidir. Kâr olursa alamaz.	Prim karşılığı % 100 tazminat verilir. Kur farklarının %2.25'i geçmesi şarttır.
Özel operasyonlar için garanti	— Yurt dışında parasız malzeme teşkilatlarında — Uluslararası ihalelerde riskler ve ön mühendislik hizmetleri.	Dış döviz geliri olanlar	Sigorta ve onay aranır.	Prim % 3 karşılığı giderlerin % 50'si tazmin edilir.

İhracat ve dış etüdleri- nin ödenmesi için yatırım etüdleri- nin ödenmesi için yardım

Eski Fransız ko- lonileri için ge- çerlidir.

Bakanlık onayı aranır.

% 80 devletçe karşılanır.

Ekonomik ve sı- nai işbirliği

— Teknik kurslar açmak
— Stajyer yetiş- tirmek

Sınai ekipman ihracatçıları

Teknik dökü- mantasyon ve diyalog servisini kapsar.

Teşhir giderleri hariç parasızdır.

Stratejik sanayii geliştirme mu- kavelesi

Fransa'nın açık verdiği ülkelere ihracatını arttır- mak

Elektronik, kim- ya, mühendislik, enerji, tekstil vs. lede avantajlar ve kolaylıklar belirtilir.

Devletçe yapılacak mukavelede avantajlar ve kolaylıklar belirtilir.

ABD - AET Arasındaki Ticari Sürtüşme

Ortak tarım politikasında değişiklik yapılması konusunda ABD ve AET arasındaki anlaşmazlığın bir ticari savaşa dönüşmesi yalnızca üreticileri değil, çok uluslu şirketleri de etkileyecektir. Taraflar sürekli görüşme yapmalarına rağmen korumacılık eğilimleri artmaktadır.

Bitki yağına vergi konması ve hububat dışı yemlerin bileşimlerinin ithalatının kısıtlanmasını içeren değişiklikler ABD'nin AET'ye yaptığı soya fasulyesi ve mısır glütenei ihracatından elde ettiği 5 milyar doları tehlikeye düşürmektedir. Uzun dönemde bunun maliyetinin çok daha yüksek olacağı tahmin edilmektedir. ABD bu durumu ABD ile Japonya arasındaki anlaşmazlıktan daha yıpratıcı olarak nitelendirirken, bunun NATO İttifakı üzerinde kötü bir etkisi olacağı belirtiliyor.

AET'nin Mısır'a buğday satışlarını da yaptığı subvansiyon da ABD'nin daha çok husumetini çekebilir.

İki taraf arasındaki diğer anlaşmazlıklar arasında ABD'nde tek taraflı vergilendirme ile ilgili konular da bulunmaktadır.

Avrupa'da sınıai subvansiyonların bugün ve ileride ticari konularda hem güç durumunda olan endüstrilerde (ticari hava taşımacılığı), hem de iyi durumda (ileri teknoloji uygulayanlar) olanlarda sınırsız fırsatlar yaratacağı öne sürülmektedir.

Ortak tarım politikasının AET'nin belkemiğini teşkil ettiği düşüncesinden hareketle Avrupa Komisyonu geçen Temmuz ayında Bakanlar Konseyince tarım politikasının rasyonalize edilmesini ve her ülkeye has politika haline getirilmesini önermiştir. Komisyon ayrıca Konseyin tereyağı ithalini kısıtlamasını, biftek, koyun ve tahıl ithalatına da ekstra kısıtlamalar getirmesini tavsiye etmiştir. Komisyon yeni vergilerle birlikte bu önlemlerin AET'nin tarımsal desteğinin 1984-85'de 2.5 milyar Avrupa para birimi (1.16 Avrupa Para Birimi = 1 \$) 1985-86'da 2.9 milyar, 1986-87'de ise 3.2 milyar azaltacağını tahmin etmektedir. ABD'nde yönetim, agroendüstri ve kongre

teklifleri reddetmekte ve bu değişikliklerin ABD'nin ticaretine aşırı derecede zarar vereceğini ve ABD piyasa güçleri ile çelişki yaratacağını belirtiyorlar. Ayrıca değişikliklerin AET'nin tarım politikasındaki yapısal değişiklikleri gideremeyeceğini öne sürerken, bunların UNCTAD, FAO ve Lome Anlaşması esaslarına ters düştüğünü iddia etmektedir.

Diğer yandan ABD ticari temsilciliği AET'nin ticari uygulamalarını protesto amacıyla GATT nezdinde şikâyet işlemlerine başlamıştır.

Ayrıca Capitol Hill'deki faaliyetler oldukça sınırlı bir durum almıştır. ABD'nin ticari çıkarlarını korumak için daha kuvvetli önlemlerin uygulanması gerekli görülüyor. Hattâ gerekirse Başkan'ın karşı tedbirler alması da gerekebilir. AET, ABD'ndeki politik baskıyı şu anda pek önemsemektedir. AET iki taraf arasındaki esas ilişkilerin tehlikede olduğu veya bir ticari savaşın kaçınılmaz olduğunu kabul etmemektedirler. Ayrıca AET tarafların taviz verebileceklerini kabul ediyorsa da, bu görüş Washington'da pek geçerli değildir.

Kaynak: BI

Kuzey Afrika Ülkelerinin Dış Ticareti Nasıl Seyrediyor?

Gelişmekte olan birçok ülkenin olduğu gibi, Kuzey Afrika ülkelerinin de dış ticaret dengesi sürekli açık vermektedir. Dünya ticaret hacmi içindeki payları ise; yüzde 1.2 ile yüzde 2.2 arasında değişen çok küçük bir yere sahiptirler. K. Afrika ülkelerinin toplam ithalatlarının dünya ithalatı içindeki payı 1970 yılında yüzde 1.17, 1975 yılında yüzde 2.03, 1980 yılında yüzde 1.54 ve 1981'de yüzde 1.94 olmuştur. Bu ülkelerin ihracatı ise, istikrarlı bir durum göstermemekte, bazı yıllarda ithalatı aşmakta, bazı yıllarda ise ithalatın altında kalmaktadır.

Cezayir'in dünya ithalatı ve ihracatı içindeki payı diğer K. Afrika ülkeleri gibi çok az bir yer işgal etmektedir. İthalatı 1970 yılında yüzde 0.38, 1975'de yüzde 0.66, 1980 yılında ise yüzde 0.53 olmuştur. Bu ülkenin ihracatı ise 1979 yılına kadar ithalatından düşük kalmış, ancak bu yıldan sonra artış kaydetmiştir. Mısır'ın ise ihracatı sürekli ithalatın altında seyretmektedir. Dünya ihracatındaki payı ise 1970'de yüzde 0.24, 1975'de yüzde 0.16, 1980 yılında yüzde 0.15, 1981'de ise yüzde 0.16 olarak gerçekleşmiştir. Libya'nın ihracatı ise, sürekli ithalatını aşmış ve dünya ihracatı içindeki payı 1970 yılında yüzde 0.75, 1975'de yüzde 0.78, 1980 yılında yüzde 1.11 olmuştur. Fas'ın ihracatı ise son 10 yıldan beri ithalatın altında kalmış ve dış ticaret dengesi sürekli açık vermiştir. Sudan ve Tunus'un da dış ticaret dengesi sürekli açık vermektedir. Buna karşın Kuzey Afrika ülkelerinin dış ticaretimizdeki payı özellikle son yıllarda artış göstererek yüzde 10'a ulaşmıştır. 1982 yılında bu ülkelere yönelik ihracatımız, 1980 yılına göre yaklaşık 4 kat artmış, 537.2 milyon dolarla toplam ihracatımızın yüzde 9.35'ini oluşturmuştur. Libya bu ülke gru-

buna 1982 yılında yapılan ihracatta yüzde 43.7'lik payla en önemli yere sahiptir. Diğer önemli ihracat ülkeleri ise; Mısır (yüzde 27.0) ve Cezayir (yüzde 23.3'lük payla) gelmektedir. Bu ülke grubuna yönelik ihracatımızın artmasında en önemli rol oynayan maddeler; P. Çimentosu, Demir-Çelik, Alüminyum, İnşaat Malzemeleri, Canlı Hayvan, Taze Et, Nahut, İrmik, Arpa, Un, Zeytinyağı ve Elektrikli Ev Eşyalarıdır.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Temizlik Maddeleri Üretimi ve İhracatı

Temizlik malzemeleri ülkemizde çok yaygın bir kullanım alanı bulunan sabun ve toz sentetik deterjan malzemelerinden oluşmaktadır. Krem deterjan ve sabun üretimi genellikle modern bir teknoloji gerektirmektedir. 1982 yılında sabunculuk sektöründe faaliyet gösteren 277 firma toplam 250.000 ton/yıl kurulu kapasiteye sahiptir. 1976 yılından buyana toplam firma sayısındaki azalmaya karşın, toplam kapasite yüzde 47'lik bir artış göstermiştir. Deterjan sektöründe ise; 1981'de toplam 6 firmanın hafif toz deterjan üretim kapasitesi 145.000 ton/yıldır. Toplam kapasite ise 1982'de 195.000 ton/yıldır. Toz sentetik deterjan maddelerinin toplam kapasitesi ise, 1984 yılında tamamlanacak olan tevzi projeleri ile 290.000 ton/yıla çı-

Türkiye'nin 1982 yılında Üretim, Kapasite, Talep ve İhracatının
Karşılaştırılması (Birim: Ton)

	Üretim	Kapasite	Yurtici Talep	İhracat
Sabun	138.070	250.000	126.570	8.744
Toz Sentetik Deterjan	84.033	195.000	76.500	7.533

Kaynak : D.P.T. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Sabun ve Deterjan Ö.İ.K.
Alt Komisyon Hazırlık Çalışmaları.

kacaktır. Kuru karıştırma yolu ile elde edilen ağır tip toz deterjan üretim kapasitesi ise, 50.000 ton/yıldır. Likit, krem deterjan ve ovma maddelerinde üretim metodunun gerektirdiği yatırım açısından kapasite problemi yoktur.

1978-80 yılları arasında döviz darboğazı nedeniyle hammadde ithalatının sınırlı olması ve enflasyonun yarattığı spekülasyon talepleriyle sektörün ürünleri talebin çok altında kalmıştır. 1980'den itibaren yüksek üretime geçilmiştir. Bu dönemde ise, satın alma gücünün zayıflamasıyla talepte daralma görülmüş ve sektör içinde yoğun rekabet başlamıştır.

Görüldüğü üzere Türkiye'nin bu sektörde kurulu kapasitesi ve üretim rakamları karşılaştırıldığında bu sanayi dalında boş kapasite fazlalığının yüksek olduğu görülmektedir.

Sektör içinde sabunda yüzde 50.6 ve toz sentetik deterjanda ise yüzde 39.2'lik kapasite kullanımı oranına ulaşılmıştır. Üretim girdileri açısından ise; sektörde dış girdi oranı çeşitli mamullere göre dağılımı yüzde 1 ile yüzde 28 arasındadır. Ürünlerde genellikle, tuvalet sabunlarında ve toz

deterjanlarda, sınıai maliyetin yüzde 15'ini ambalaj malzemesi, yüzde 10'unu işçilik, diğer kısmını da hammadde ve yardımcı madde ve enerji kapsamaktadır. Sektör içinde bugün çok etkin bir fiyat/kalite bağlantısı mevcuttur. Yurt içinden temin edilen hammaddelerin önemli kısmı kamu kuruluşlarınca sağlanmaktadır. Bu kuruluşların ürün fiyatlarındaki istikrarsızlık sektörün maliyetini olumsuz etkilemektedir. Bu alandaki ihracat ise, özellikle 1981-82 yıllarında yoğunlaşmıştır. Sabun ve deterjan ihracatının 1981'e göre 1982'de yaklaşın üç kat artış gerçekleşmiştir. 1982'de sabun ihracatımız 14.2 milyon dolar, deterjan ihracatı ise 7.6 milyon dolara ulaşmıştır. Sabun ihracatında en önemli alıcılar, 1980 yılına kadar; Kuveyt, Ürdün, Rusya iken 1980'den sonra Suudi Arabistan, İran ve Romanya'ya kaymıştır. Deterjanra ise Suriye, Cezayir, Irak, Kuveyt, Libya, Suudi Arabistan, Lübnan ve Ürdün yeni girilen pazarlardır. Bunlardan Cezayir en önemli alıcı durumundadır.

Kaynak : DPT, Sabun ve Deterjan Özel İhtisas Komisyonu Raporu.

Tarımda Gübre Kullanımı

Bugün yurdumuzda tarıma elverişli arazilerin büyük bölümü tarım kültürüne açılmıştır. Bu nedenle Türkiye'de tarımsal üretim artışı daha çok birim alan ve elde edilen verimi artırmakla sağlanabilir. Genelde toprağın yapısına, iklim ve bitki örtüsüne bağlı olmasına rağmen, yeterli ölçüde ve zamanda yapılan gübreleme ile yüzde 50'yi aşan bir oranda tarımsal verimliliği arttırmaktadır. Topraklarımızın genellikle azot ve fosfor gibi bitki besin maddelerince fakir, potasyum, kalsiyum ve magnezyum bakımından ise zengin olduğu anlaşılmıştır. Tarım alanlarımızda uygulanan gübrelemenin yeterli ve ekonomik olup olmadığı konusu önem kazanmıştır. Etkili ve dikili alanlarımızın yaklaşık yüzde 30'unun gübrelendiği tahmin edilmektedir. Özellikle 1970-80 yıllarına ait

olmak üzere son 10 yıllık dönem incelendiğinde, 1970 yılında 2.2 milyon ton olan gübre tüketimimizin 1975 yılında 3.7 milyon tona, 1979'da ise 7.6 milyon tona ulaştığı görülmektedir. 1980 yılında ise stoklar kullanım ile birlikte 6.0 milyon ton dolayında gerçekleşmiştir. 1982 yılı tahmini verilerine göre ise; gübre tüketimimiz bir önceki yıla göre yüzde 12.5 artarak 7.6 milyon tona ulaşacaktır. Özellikle son yıllarda artan girdi fiyatları nedeniyle yükselen fiyatlar neticesinde gübre talebinde bir duraklama izlenmektedir.

Önümüzdeki yıllarda, özellikle sulama alanlarının genişletilmesi ve bilinçli bir gübreleme politikasıyla gübre tüketimindeki artışın süreceği beklenmektedir. DPT Özel İhtisas Komisyonu raporuna göre gübre tüketimimiz 1992 yılında 14.2 milyon tona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Bu alanındaki artışa rağmen, gübre tüketimimiz diğer gelişmiş tarım ülkelerine göre çok düşük düzeydedir. 1980 yılı değerlerine göre hektar başına gübre tüketimimiz; azotlu gübrelerde 8.32 kg, fosfatlı gübrelerde 7.23 kg. ve potaslı gübrelerde 0.52 kg'dır. Hektar başına düşen gübre tüketimimiz ise, toplam olarak 16.07 kg'dır.

Hektar başına kullanılan gübre bakımından Batı Almanya, ülkemizden 23 kat, Fransa 13 kat, İtalya 5 kat, Yunanistan 5.5 kat daha fazla gübre kullanmaktadır.

Ülkemizin halen tükettiği gübre miktarından çok, büyük bir gübre tüketicisi ülke olma yolunda kaydettiği başarıyla dikkat çekmektedir. Ülkemizde gübre tüketimine paralel olarak tarımsal üretimde de büyük artışlar gerçekleşmiştir. Kimyevi gübre tüketimi yıldan yıla artış kaydetmesine rağmen 1981 yılına kadar yurtiçi üretimi tüketimi karşılayacak seviyeye ulaşamamıştır. Bunun doğal sonucu olarak geçmiş yıllarda büyük miktarlarda gübre ithalatı yapılmıştır. 1970-80 dönemi ortalaması olarak, ithalatın toplam üretimin yüzde 60'ı ve yerli üretimin ise yüzde 40'ı dolayında olmuştur. Gübre sektöründe hammadde ve mamul gübre için ödenen döviz tutarı 1981 yılında 477.2 milyon dolar iken azalarak 1982'de 348.1 milyon dolar, 1983'de ise 372.2 milyon dolara inmesi beklenmektedir.

Kaynak : TÜSİAD

Dünya'da ve Türkiye'de Tütün

Dünya tütün üretimi, yapılan son tahminlere göre, 1982 yılında geçen yıla oranla küçük bir artış göstererek 5.68 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Türkiye, Brezilya, Zimbabve, Arjantin, Bulgaristan, SSCB, Kanada, Romanya ve Meksika'da tütün üretimlerinde artış kaydedilirken, ABD, Küba, Hindistan, Yunanistan, Polonya, Endonezya ve Kolimbiya'da rekoltenin azaldığı anlaşılmaktadır. Bugün dünya tütün üretiminde cinsleri itibariyle dağılımında en büyük payı «Flue-Cured» tütün almakta, bu tipi Burley ve Şark tipi tütünler takip etmektedir. Bilindiği gibi dünya tütün üretiminde en büyük yere sahip olan «flue-curad» tipi tütünün en büyük üreticisi durumunda olan ülkeler Çin Halk Cumhuriyeti, ABD, Brezilya ve Hindistan'dır.

DÜNYA TÜTÜN ÜRETİMİ

Tütün Cinsleri	(Bin ton)			
	1980 Dağılım %	1981	Dağılım %	1982 Dağılım %
Flue Cured	2.448	2.835	50.1	2.823
Burley	570	630	11.1	675
Şark Tipi	900	831	14.7	887
Diğer Light-air cured	247	227	4.0	215
Dark air/Sun-cured	928	904	16.0	869
Dark air Cured (Sigar)	148	186	3.3	163
Dark fire-cured	4.9	51	0.9	50
Toplam	5.258	5.664	100.0	5.682
				100.0

1982 dünya üretiminde Şark Tipi ve Burley Tütün'ünde artış görülmesine rağmen diğer tütün tiplerinde az da olsa bir düşüş görülmektedir. Şark Tipi tütün üretimindeki artışı genel olarak ekim alanlarınının 1982'de yüzde 3.4'lük bir artışına bağlanmaktadır.

Ülkemizde ise, ortalama olarak yılda 220-250 bin hektarlık bir alanda, 6 bin köyde yaklaşık 450 bin ekici (bunlara bağlı 2 milyon kişi) tütün ekim ve üretimiyle uğraşmaktadır. Hektar başına ortalama 900 Kg. tütün elde edilmektedir. Son yıllarda tütün ekim alanlarındaki sınırlamayla birlikte tütün üretimimizde belirgin bir dalgalanma görülmektedir. 1980 yılında 227.849 ton olan üretimimiz 1981'de yüzde —21.2 azalışla 179.500 tona inmiş, 1982'de ise yüzde 19.7 bir artışla 214.944 ton olarak gerçekleşmiştir. 1983 yılı ön tahmine göre ise, bu yıl yüzde 14.0'lık bir üretim artışıyla 245.000 tona ulaşması beklenmektedir.

Türkiye'de ortalama olarak her yıl 60-70 bin ton tütün sigara üretiminde kullanılmakta, yaklaşık 100 bin tonu da ihrac edilmektedir. 1983 tütün ortalama fiyatıyla (282 TL.) bu stok değeri, 20-25 milyar

TL. olduğu tahmin edilmektedir. 1982 yılında işlenmemiş tütün ihracatı, 1981 yılındaki 130.969 tonluk seviyesinin yüzde 20 altındaki azalma ile, 1982 yılında 104.908 ton olarak gerçekleşmiştir. Artan ihracat fiyatları nedeniyle ihracatın değeri yalnızca yüzde 12'lik bir azalma ile 348.3 milyon dolara inmiştir. İhracattaki azalmanın başlıca nedenleri ABD ve F. Almanya'nın azalan ithalatlarıdır. ABD 1982 yılında ihracatın yüzde 52'sine sahip olarak ana pazar niteliğini sürdürmektedir. Ülkemizin 1983 yılı tütün ihracatının 100.000 ton civarında olacağı tahmin edilmektedir.

Ülkemizde her yıl depolarda çürümeye terkedilen 20-25 milyar TL'lık milli üretimimize pazar şansı aramak yerine, dünya tütün ticaretinde gittikçe önem kazanan Virginia ve Burley tipi tütün üretimine yönelmek, hem yeni ihraç potansiyeli yaratacak hem de işlenmiş tütün ve sigara ihracatına yönelerek döviz kazandırıcı yeni bir alt sektör yaratılmış olunacaktır.

Halıcılığımız Ne Durumda?

Ülkemiz özellikle I. Dünya Savaşı'na kadar halı ticaretinin merkezi olmuştur. Daha sonra zor savaş koşullarından etkilenmiş ve sonuç olarak diğer üretici ülkelerin (İran, Pakistan, Afganistan, Hindistan, Fas, Tunus, Cezayir, SSCB, Çin) halıları dünya pazarlarında önem kazanmıştır. Son yıllarda modern dekorasyon anlayışına uymaması ve pahalı olması nedeniyle el halısı talebi azalmış, yerini makine ve tafting tipi halılara bırakmıştır.

Bugün ülkemizde mevcut el halısı tezgâh sayısı 200.000 dolayındadır. Tezgâhların önemli bölümü Ege, Kuzey-Doğu ve Orta-Kuzey Anadolu Bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Çalışan toplam tezgâh sayısı ise; 155.000 civarındadır. Bu alandaki kapasite kullanım oranı yüzde 77.5'dir. Bölgelere göre en yüksek kapasite kullanım oranı yüzde 100 ile Marmara ve yüzde 85.2 ile Ege bölgemizdedir. Bu bölge üretiminin yarısını ise; Isparta ilimiz sağlamaktadır.

HALI ÜRETİMİ
(Miktar m²)

Yıllar	Kamu Sektörü		Özel Sektör		Toplam	
	Eİ Halısı	Makina	Eİ Halısı	Makina	Eİ Halısı	Makina
1972	63.468	35.561	51.207	373.994	114.675	405.555
1973	48.657	74.100	60.501	1.359.048	109.158	1.433.148
1974	41.729	102.880	56.967	669.642	98.696	772.522
1975	41.911	106.597	75.390	974.007	117.301	1.080.604
1976	50.435	109.477	68.037	2.209.054	118.472	2.318.531
1977	50.642	145.746	71.213	4.775.396	121.855	4.921.142
1978	49.317	126.333	18.729	5.527.892	68.046	5.654.225
1979	79.774	110.925	18.850	5.903.706	98.224	6.014.631
1980	69.942	94.101	37.872	4.700.136	107.814	4.794.237
1981	71.958	95.101	43.803	5.318.690	115.841	5.413.791

Not: 10 kişiden fazla işçi çalıştıran işyerleri

Kaynak: DİE

1981 yılı üretim kapasitesi 1980 yılına oranla yüzde 15-20'lik artış göstermiş ve bu artış halı ihracatının yükselmesinden kaynaklanmıştır.

Yurdumuzdaki el halısı tezgahlarının yüzde 21.5'i birinci kalite, yüzde 62.1'i orta kalite ve yüzde 16.3'ü ise kalın kaliteli halı üreten yapıdadır. Görüldüğü gibi ihracata yönelik kaliteli halı üretecek tezgahlarımız ancak yüzde 20 dolayındadır. Makina halısı tezgah sayısı ise toplam 600 adet ve kurulu kapasitesi yılda 50.9 milyon m²'dir. Hammadde, finansman güçlükleri ve talep yetmezliği gibi nedenlerle 1982 yılında ancak %30 kapasite ile çalışabilmiştir.

Üretim açısından ise, el halısı üretiminde devlet sektörü, makina halısı üretiminde ise öze İsektörün önde geldiği anlaşılmaktadır. Makina halısı üretimi (1972 = 100 alındığında) el halısı üretiminin 1981 yılı sonunda 13 katına ulaşmıştır. (5.413.791 m²). Devlet sektörünün makina halısı üretimi ise 95.101 m²'dir (1981). Cumhuriyetimizin kuruluşunun ilk yıllarında önemli bir ihracat ürünü olan halı ihracatımız özellikle 1930 yılından itibaren azalma göstermektedir. 1927-30 döneminde halı ihracatından 11.234.420 TL. karşılığı döviz kazanıl-

miştir. Bugün ise 1980-82 dönemi içinde artan ihracatımızın önemli kalemlerinden birini oluşturmaktadır. 1981'de 155.6 milyon dolara, 1982 yılında ise 223.4 milyon dolara ulaşmıştır. El dokuması halı ihraç eden ülkeler içindeki payımız (1978'de) yüzde 3.3 ile; İran (yüzde 44.0), Pakistan (yüzde 13.4), Hindistan (yüzde 8.3), İngiltere (yüzde 7.2), Fas (yüzde 6.5), Afganistan (yüzde 2.5) ve Almanya'dan (yüzde 3.9) sonra gelmektedir. Son yıllarda tüm dünyada büyük ilgi gören ipek halı ihracatında ise; İran ve Afganistan'daki olumsuz gelişmeler sonucu ülkemiz şu anda rakipsiz bir yere sahiptir. İpek hammaddesinin üretimindeki engelleri ve yüksek girdi fiyatını dünya standartlarına düşürdüğümüz an ipek halı ihracatımız önemli bir ihraç ürünü olacaktır. İhracattaki en önemli ülkeler Batı Almanya, İsviçre ve İngiltere'dir. Suni-sentetik elyaf halı ihracat talebi de yine aynı ülkelere gelmektedir. Sonuç olarak geniş bir ihraç potansiyeli olan halıcılığımız, kalite ve fiyat açısından belli bir standarta kavuştuğu an dış pazarlarda yeniden başarılı bir sektör olmaya adaydır.

Kaynak: DPT/TÜSİAD

Telefonda "By Pass,,

Telefon masraflarından yakınan birçok Amerikan şirketinin giderek kendi bünyesi içinde telefon sistemi kurarak daha ucuz bir haberleşme aracına sahip olmaya çalıştığı görülüyor.

Örneğin Pittsburgh'daki Westinghouse Electric Corporation'un 22 binası arasında kurulan bir mikro dalga radyo sistemi sayesinde her yıl Bell Telefon Şirketine ödenen 500 bin ilâ 1 milyon dolarlık telefon ödemesi tasarruf edilmiş durumda...

Westinghouse sadece bir örnek; daha birçok başka Amerikan şirketinin aynı yola başvurduğu haberleri hayli yaygın. Seattle civarında bulunan Boeing Uçak Şirketinin kurmuş olduğu mikro dalga radyo istasyonu sayesinde telefon masraflarındaki düşüş yılda 2 milyon doları buluyormuş... New-York'da ise birçok banka ve şirket özel televizyon hatları kullanarak New-York Telefon Şirketine ödemeleri gereken parayı kısmaya çalışıyorlar. Hatta New-York Liman İşletmeleri, ünlü Merrill Lynch